

1. Η δομή της παραγράφου

A. Δομικά συστατικά της παραγράφου

Δομικά συστατικά της παραγράφου	Περιγραφή
Θεματική περίοδος	<ul style="list-style-type: none">• Η πρώτη πρόταση της παραγράφου.• Ο πρόλογος της παραγράφου.• Με αυτήν εκφράζουμε την κύρια ιδέα της παραγράφου.• Η έκταση της δεν πρέπει να είναι μεγάλη, αλλά σύντομη και σαφής.• Στη θεματική πρόταση παρουσιάζουμε την κύρια ιδέα, για να μπορεί ο αναγνώστης να υποθέσει για το θέμα που θα μιλήσουμε.
σχόλια ή λεπτομέρειες	<ul style="list-style-type: none">• Το κυρίως μέρος της παραγράφου.• Υποστηρίζουν την ιδέα που εκφράζει η θεματική πρόταση δίνοντας λεπτομέρειες.• Χρειάζεται να έχουν άμεση σχέση με τη θεματική πρόταση.
περίοδος κατακλείδα	<ul style="list-style-type: none">• Η τελευταία πρόταση της παραγράφου.• Συνοψίζει το θέμα μιας παραγράφου.• Αποτελεί ένα γενικό συμπέρασμα της παραγράφου.

B. Παραδείγματα θεματικών προτάσεων

Θεματική περίοδος 1	Πρώτη φροντίδα των Ρωμαίων ήταν να κρατήσουν τους Έλληνες διχασμένους και να τους εμποδίσουν να συνεργαστούν μεταξύ τους. Γι' αυτό, αμέσως μετά την κατάκτηση, κατέργησαν τις συμμαχίες των ηττημένων πόλεων. Εφάρμοσαν δηλαδή για τη διακυβέρνησή τους το «διαίρει και βασίλευε».
Θεματική περίοδος 2	Οι Ρωμαίοι με την κατάκτηση της Ελλάδας γνώρισαν από κοντά τον πολιτισμό των Ελλήνων. Γοητεύτηκαν από τους ωραίους ναούς, τα αγάλματα των θεών και των ηρώων, τα θέατρα και τα στάδιά τους, τις τοπικές και τις πανελλήνιες γιορτές τους. Στις ελληνικές πόλεις, ιδιαίτερα στην Αθήνα, γνώρισαν ονομαστούς δασκάλους και δημιουργούς και θαύμασαν την πρόσοδό τους στα γράμματα και τις καλές τέχνες.

Θεματική πρόταση 3	Η προστασία του περιβάλλοντος είναι ευθύνη όλων μας. Πολλές είναι οι αιτίες που οδηγούν στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Τέτοιες είναι τα καυσαέρια, τα σκουπίδια και γενικότερα η ρύπανση. Όλες αυτές οι αιτίες δημιουργήθηκαν από τον άνθρωπο, που είναι ο κύριος υπαίτιος.
--------------------	---

- Στα δύο πρώτα παραδείγματα η θεματική περίοδος εκφράζει το βασικό θέμα της παραγράφου. Το κείμενο που ακολουθεί δικαιολογεί με επιπλέον στοιχεία και επιχειρήματα τη θεματική πρόταση.
- Στο τρίτο παράδειγμα η θεματική περίοδος δεν ταιριάζει με το υπόλοιπο κείμενο της παραγράφου. Η θεματική περίοδος μιλάει για την προστασία του περιβάλλοντος και η υπόλοιπη παράγραφος μιλάει για τις αιτίες που προκαλούν την καταστροφή του.

Γ. Σχόλια ή λεπτομέρειες

σχόλια ή λεπτομέρειες 1	<p>Σου γράφω τα βάσανά μου, παππού. Χθες το αφεντικό με μάλωσε, γιατί εκεί που κουνούσα το μωρό με πήρε ο ύπνος. Την άλλη βδομάδα πάλι η κυρά μου είπε να καθαρίσω μια ρέγγα και 'γω άρχισα από την ουρά. Και τότε μου την έφερε στο κεφάλι. Αγαπημένε μου παππού, για όνομα του Θεού, κάνε μου μια χάρη: πάρε με από δω, πάρε με στο σπίτι, δεν αντέχω άλλο.</p> <p>(Αντον Τσέχωφ – Ο Βάνκας – διασκευή)</p>
σχόλια ή λεπτομέρειες 2	<p>Σήμερα η Λεώνη έχει ακόμα ένα λόγο να είναι χαρούμενη. Το βράδυ θα πάει για πρώτη φορά από τότε που βγήκε από το νοσοκομείο στο μουσικό τους στέκι. Όλον αυτό τον καιρό ήταν αναποφάσιστη και κανείς δεν την είχε πιέσει. Όλοι ήθελαν να το αποφασίσει μονάχη της. Σήμερα, λοιπόν, αισθάνεται έτοιμη να πάει.</p> <p>(Μαρία Πυλιώτου – Λεώνη)</p>

Δ. Παραδείγματα προτάσεων κατακλείδας

πρόταση κατακλείδα 1	<p>Το είχε βάλει από καιρό στο μάτι. Ήταν ένα κομμάτι κόκκινο γυαλιστερό λουστρίνι, καθάριο και αστραφτερό. Ήταν κομμάτι σπάνιο, ένα κομμάτι απ' τη λαχτάρα της καρδιάς του. Ήξερε, βέβαια, πως κόστιζε πολλά, μα κι αυτός είχε κάνει το κουμάντο του από νωρίς. Το πήρε το λουστρίνι και σε καλή τιμή. Ήταν που το είχε βάλει από καιρό στο μάτι.</p>
πρόταση κατακλείδα 2	<p>Ο Κολοκοτρώνης είχε όλα τα χαρίσματα του καλού αρχηγού. Είχε σώμα δυνατό και κορμοστασιά επιβλητική. Το βλέμμα του ήταν ζωηρό και η βροντερή φωνή του έδινε θάρρος στους Έλληνες και σκόρπιζε τον φόβο και τον τρόμο στον εχθρό. Σε όλη τη διάρκεια της Επανάστασης υπήρξε σημαντική στρατιωτική φυσιογνωμία.</p>

2. Πώς μεγαλώνω μια πρόταση

Έκθεση – Έκφραση – Πώς μεγαλώνω μία απλή πρόταση – Μαθαίνω τη στρατηγική

Μια πρόταση μπορούμε να την κάνουμε παράγραφο, κάνοντας στον εαυτό μας διάφορες ερωτήσεις. Αν απαντήσουμε σε αυτές, τότε θα μπορέσουμε να γράψουμε μια παράγραφο ή ακόμα και ένα ολόκληρο κείμενο.

Απλή πρόταση	Πήγα μία βόλτα στην παραλία.	Αριθμός γραμμών: 1
---------------------	-------------------------------------	---------------------------

Ερώτηση 1^η	Πότε;	
Το προηγούμενο Σάββατο το μεσημέρι	πήγα μια βόλτα στην παραλία.	Αριθμός γραμμών: 1

Ερώτηση 2^η	Με ποιον;	
Το προηγούμενο Σάββατο το μεσημέρι πήγα μια βόλτα στην παραλία	με τους γονείς μου και τα ξαδέλφια μου από τη Θεσσαλονίκη.	Αριθμός γραμμών: 2

Ερώτηση 3^η	Πώς ήταν η θάλασσα;	
Το προηγούμενο Σάββατο το μεσημέρι πήγα μια βόλτα στην παραλία με τους γονείς μου και τα ξαδέλφια μου από τη Θεσσαλονίκη.	Η θάλασσα ήταν δροσερή και δεν είχε μεγάλα κύματα, όμως ο αέρας ήταν νότιος και όλα τα σκουπίδια είχαν βγει προς την αμμουδιά.	Αριθμός γραμμών: 3

Ερώτηση 4^η	Πώς ένιωσα;	
Το προηγούμενο Σάββατο το μεσημέρι πήγα μια βόλτα στην παραλία με τους γονείς μου και τα ξαδέλφια μου από τη Θεσσαλονίκη. Η θάλασσα ήταν δροσερή και δεν είχε μεγάλα κύματα, όμως ο αέρας ήταν νότιος και όλα τα σκουπίδια είχαν βγει προς την αμμουδιά.	Το θέαμα των σκουπιδιών ήταν πολύ άσχημο και η χαρούμενη διάθεση μου αμέσως άλλαξε. Ένιωσα απογοήτευση και στεναχώρια για αυτό που αντίκρισα.	Αριθμός γραμμών: 4

Ερώτηση 5^η	Γιατί;	
Το προηγούμενο Σάββατο το μεσημέρι πήγα μια βόλτα στην παραλία με τους γονείς μου και τα ξαδέλφια μου από τη Θεσσαλονίκη. Η θάλασσα ήταν δροσερή και δεν είχε μεγάλα κύματα, όμως ο αέρας ήταν νότιος και όλα τα σκουπίδια είχαν βγει προς την αμμουδιά. Το θέαμα των σκουπιδιών ήταν πολύ άσχημο και η χαρούμενη διάθεση μου αμέσως άλλαξε. Ένιωσα απογοήτευση και στεναχώρια για αυτό που αντίκρισα.	Είχαμε ακούσει στο ραδιόφωνο ότι πρόκειται για μία από τις πιο καθαρές παραλίες του λεκανοπεδίου, η οποία έχει βραβευτεί με γαλάζια σημαία.	Αριθμός γραμμών: 6

3. Δομή έκθεσης

Έκθεση – Έκφραση – Το σχέδιο της έκθεσης

Η έκθεση, συνήθως, αποτελείται από τρία μέρη: **τον πρόλογο, το κυρίως μέρος και τον επίλογο**. Στον παρακάτω πίνακα δίνονται πληροφορίες για τα τρία αυτά μέρη.

Μέρος έκθεσης	Περιγραφή	Χαρακτηριστικά
πρόλογος	<ul style="list-style-type: none">• Είναι η εισαγωγή στο κυρίως θέμα.• Μας προετοιμάζει γι' αυτά που θα μιλήσουμε παρακάτω.• Είναι η πρώτη εντύπωση και θα πρέπει να κεντρίζει το ενδιαφέρον.<ul style="list-style-type: none">◦ Να είναι σύντομος και απλός. Ένας μεγάλος πρόλογος μας απομακρύνει από το θέμα.◦ Να έχει σχέση με το θέμα της έκθεσης.	<ul style="list-style-type: none">• Να είναι σύντομος και απλός. Ένας μεγάλος πρόλογος μας απομακρύνει από το θέμα.• Να έχει σχέση με το θέμα της έκθεσης.
κυρίως μέρος	<ul style="list-style-type: none">• Είναι ο κορμός της έκθεσης.• Σε αυτό γράφουμε τις σκέψεις μας.• Χωρίζεται σε μικρότερες παραγράφους.<ul style="list-style-type: none">◦ Να μην ξεφεύγει από το θέμα.◦ Να μην έχει συχνές επαναλήψεις λέξεων ή φράσεων που κουράζουν τον αναγνώστη.◦ Να έχει σύντομες, απλές, σαφείς προτάσεις που δίνουν ένα πλήρες νόημα.◦ Κάθε παράγραφος να έχει μόνο ένα θέμα. Σε περίπτωση αλλαγής θέματος, να αλλάζει και η παράγραφος.	<ul style="list-style-type: none">• Να μην ξεφεύγει από το θέμα.• Να μην έχει συχνές επαναλήψεις λέξεων ή φράσεων που κουράζουν τον αναγνώστη.• Να έχει σύντομες, απλές, σαφείς προτάσεις που δίνουν ένα πλήρες νόημα.• Κάθε παράγραφος να έχει μόνο ένα θέμα. Σε περίπτωση αλλαγής θέματος, να αλλάζει και η παράγραφος.
επίλογος	<ul style="list-style-type: none">• Είναι το κλείσιμο της εργασίας μας.• Αφήνει την τελευταία εντύπωση και πρέπει να είναι επιτυχημένος.<ul style="list-style-type: none">◦ Να είναι λιτός και σύντομος.◦ Να μην περιλαμβάνει σκέψεις έπρεπε να μπου στο κυρίως μέρος και τις ξεχάσαμε.◦ Να εκφράζει μια γενική εντύπωση, μια σκέψη, κρίση, ευχή, ένα συμπέρασμα.	<ul style="list-style-type: none">• Να είναι λιτός και σύντομος.• Να μην περιλαμβάνει σκέψεις έπρεπε να μπου στο κυρίως μέρος και τις ξεχάσαμε.• Να εκφράζει μια γενική εντύπωση, μια σκέψη, κρίση, ευχή, ένα συμπέρασμα.

4. Δομή περίληψης

Έκθεση – Έκφραση – Περίληψη

Η **περίληψη είναι η παρουσίαση** μιας ιστορίας (ενός κειμένου) **με σύντομο τρόπο**. Στην περίληψη αναφέρουμε μόνο τις βασικές πληροφορίες του κειμένου. Παραλείπουμε τις πληροφορίες που δεν είναι τόσο σημαντικές.

A. Βήματα συγγραφής μιας περίληψης

Τα βήματα που ακολουθούμε για να γράψουμε μια περίληψη είναι τα παρακάτω:

Βήμα 1 - Ανάγνωση κειμένου	Διαβάζουμε προσεκτικά το κείμενο, για να κατανοήσουμε την υπόθεση του, το περιεχόμενό του.
Βήμα 2 - Εντοπισμός κυρίως θέματος	Εντοπίζουμε το κυρίως θέμα της ιστορίας . Σε αυτό μας βοηθάει και ο τίτλος της ιστορίας που πολλές φορές συνοψίζει το θέμα της.
Βήμα 3 - Χωρισμός σε παραγράφους	Χωρίζουμε το κείμενο σε παραγράφους .
Βήμα 4 - Λέξεις – κλειδιά	Προσπαθούμε να εντοπίσουμε σε κάθε παράγραφο λέξεις – κλειδιά ή φράσεις – κλειδιά , που θα μας βοηθήσουν να εντοπίσουμε το κυρίως θέμα της κάθε παραγράφου.
Βήμα 5 - Πλαγιότιτλοι	Αν θέλουμε, μπορούμε να σημειώσουμε στο περιθώριο της παραγράφου μια σύντομη (ονοματική συνήθως) πρόταση, τον πλαγιότιτλο , ο οποίος αναφέρεται στο κυρίως θέμα της παραγράφου. Στον πλαγιότιτλο χρησιμοποιούμε δικά μας λόγια.
Βήμα 6 - Σύνθεση	Ενώνουμε τις σύντομες προτάσεις που έχουμε γράψει στο περιθώριο (πλαγιότιτλους). Κάνουμε τις αλλαγές που είναι απαραίτητες και χρησιμοποιούμε τις κατάλληλες λέξεις, ώστε να ενωθούν οι προτάσεις μεταξύ τους. (π.χ. έπειτα, στη συνέχεια, και, ακόμη, στο τέλος κ.ά).

B. Σημαντικές πληροφορίες περίληψης

Η περίληψή μας χρειάζεται να περιλαμβάνει τα παρακάτω βασικά στοιχεία:

- πού συμβαίνει η ιστορία μας;
- πότε συμβαίνει;
- ποιος είναι ο κεντρικός ήρωας της ιστορίας;
- ποια άλλα πρόσωπα συμμετέχουν στην ιστορία;
- πώς εξελίσσεται η ιστορία; (πώς αρχίζει, πώς εξελίσσεται (τι γίνεται μετά), πώς τελειώνει)
- αναφέρουμε τι νιώθουν τα πρόσωπα της ιστορίας. (συναισθήματα)